

УДК 725.945(477.8)Т.Шевченко

ВІДКРИТТЯ ПЕРШОГО ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСУ ШЕВЧЕНКУ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Ірина ПАТРОН

*Кафедра театрознавства,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Валова, 18, Львів, Україна, 79008,
тел.: (+38032) 239 42 99, e-mail: patronira@gmail.com*

Йдеться про відкриття перших пам'ятників Тарасові Шевченку на теренах України та закордоном. Особливу увагу приділено пам'ятникам на західноукраїнських землях, зокрема в місті Винники. Розглянуто передумови, перебіг та важливість відкриття перших пам'ятників великому Кобзареві для української національної історії та культури.

Ключові слова: пам'ятник, Тарас Шевченко, Винники.

Важливу роль у збереженні минулого, формуванні історичної пам'яті і національної свідомості народу відіграє історико-культурна спадщина. Візуальний компонент, що охоплює пам'ятники, пам'ятні місця, будинки, монументи, меморіальні комплекси, музейні експозиції, цвинтарі, окремі поховання, створює меморіальний простір, який не лише відображає історичне минуле, а й активно формує суспільні погляди громадян. “Пам'ятки створюють особливий світ, являються важливою складовою культурного, ідеологічного середовища, в якому, так само, як в природному, живе людина, вони пов'язані з далеким минулим, революційними та воєнними подіями. Вулиці, площі, канали, будинки, парки – нагадують творіння минулого, в які вкладені талант їх творців і любов поколінь, входять в людину, стають мірилом прекрасного. Якщо людина байдужа до пам'яток своєї країни, вона байдужа і до своєї країни” [11, с. 83] – писав академік Д. Ліхачов, який одним із перших порушив проблему зв'язку “пам'яті історії народу” і культурної спадщини. Роль пам'ятників для культури того чи іншого народу важко переоцінити.

В енциклопедичному словнику з культурології знаходимо таке визначення поняття “пам'ятник” – це “твір мистецтва, створений для увічнення пам'яті людей або історичних подій” [10, с. 314], У тлумачному словнику “пам'ятник – скульптурна споруда в пам'ять чи на честь кого-, чого- небудь” [4, с. 879]. Отож, пам'ятники – це важливі для культури артефакти, які відображають культурну пам'ять народу. “Історичну пам'ять можна розглядати як основу для соціальної, культурної та етнічної ідентичності. Її передають за допомогою різних практик меморизації (фіксація історичних подій та особистостей), медіалізації і візуалізації стосовно минулого” [12, с. 198]. Дуже важливим саме той факт, що пам'ятники виступають знаками, які відсилають до розуміння ідентичності та виражають національну приналежність.

Отож, відкриття будь-якого пам'ятника – це історична подія, а відкриття пам'ятника одній з найвизначніших постатей в українській культурі, Тарасові Шевченку – це подія національного масштабу, тим паче, що йдеться про відкриття першого пам'ятника Кобзареві на західноукраїнських землях.

Монументальна Шевченкіана – ще одне непересічне і, на перший погляд, почасти ірраціональне явище світового масштабу, пов'язане з ім'ям Кобзаря. Встановлення більшості пам'ятників як на теренах України, так і поза межами припало на другу половину минулого століття, але й у третьому тисячолітті процес активно триває. Причому, варто відзначити, особливу консолідуючу роль монументальної Шевченкіани для українців світу. Окрім того, значна частина пам'ятників, встановлених поетові за межами України як у радянські часи, так і після здобуття Україною незалежності – це спрямований на просування України та її духовного символу в світі дарунок.

За даними Національного музею Тараса Шевченка, у світі нараховується 1 384 пам'ятники Тарасові Шевченку: 1 256 в Україні й 128 за кордоном – у 35-ти державах. В Україні найбільше пам'ятників установлено в Івано-Франківській області – 201, у Львівській – 193, у Тернопільській – 165 і в Черкаській – 102. За кордоном найбільше пам'ятників у Росії – 30 (10 пам'ятників і 20 меморіальних дощок), Казахстані 16, США – 9 і Канаді – 9, а також у Білорусі – 6, Польщі – 5, Молдові – 4, Бразилії – 3, Аргентині – 3, Франції – 3 та ін. [14].

Можна виділити чотири хвилі масового будівництва пам'ятників Т. Шевченкові. Перша хвиля припала на 50-річчя від дня смерті поета в 1911 році та 100-річчя від дня народження в 1914 році, друга – після возз'єднання Західної України (після 1939 року), третя – період “відлиги” (1954 рік), а найбільша припала на початок 90-х років, у час відновлення незалежності України.

Олександр Реєнт та Наталія Мех у статті “Сім Шевченкових ювілеїв” зазначили, що “починаючи зі 100-річчя (1914 р.) від дня його (Тараса Шевченка. – *І. П.*) народження, усі наступні Поетові ювілеї ставали подією року за шкалою культурної та громадсько-політичної ваги. Більше того, відзначення 125-річчя Т. Шевченка (1939 р.) започаткувало практику офіційних, на державному рівні святкувань його ювілеїв” [15, с. 7].

Є декілька українських дослідників, які займалися вивченням питання про відкриття перших пам'ятників Т. Шевченку. У статті використано матеріали досліджень Андрія Байцара [1; 2; 3; 4], Володимира Грабовецького [7], Мирослави Іваник [9], Михайла Влоха [6] та ін.

У статті про перший пам'ятник Т. Шевченкові А. Байцар зазначив: “Перший монумент Кобзареві з'явився у Галичині. Первісток шевченкіани (пам'ятний знак) був встановлений у річницю його смерті в 60-х роках ХІХ ст. біля Сокільської скелі, що височіє над Черемошем між селами Тюдів і Великий Рожин Косівського району. Монумент мав вигляд білої колони, на якій гуцули вирізьбили цитату з його поезії: «Схаменіться! Будьте люди, бо лихо вам буде. Розкунються незабаром заковані люди – Настане суд...»” [2, с. 5].

Першим відомим пам'ятником поетові поза межами України можна вважати невелике мармурове погруддя Т. Шевченка на округлій колоні-п'єдесталі, встановлене до 20-річчя від дня смерті 1881 року в колишньому Новопетровському укріпленні (нині форт Т. Шевченка) на півострові Мангишлак (Казахстан) під керівництвом І. Ускова, який був комендантом укріплення, коли Т. Шевченко

перебував там на засланні. Пам'ятник проіснував до 1920 року, аж поки не був зруйнований [14].

Перший пам'ятник великому Кобзареві на теренах України було споруджено в Харкові (1898 року) коштом Олексія Алчевського в Миронівському провулку (тепер – Раднаромівська вулиця), поблизу Харківської недільної школи, в сквері садиби Алчевських. На високому постаменті було встановлено мармурове погруддя Т. Шевченка. Його автором був професор Петербурзької Академії мистецтв, виходець із України, харків'янин Володимир Беклемішев (1861–1920 роки). Бюст Т. Шевченка зберігався у родині Алчевських до 1932 року. На початку 1930-х років, коли в Харкові було відкрито Шевченківську картинну галерею, викладач місцевого юридичного інституту Микола Алчевський (син Олексія Алчевського) передав пам'ятник до її фондів. Після закінчення Другої світової війни бюст реставрували й відправили до Київського державного музею Т. Шевченка, де він експонується й до сьогодні [2]. Важливо зауважити, що пам'ятник, який встановлений у садибі Алчевських, був приватним, а не публічним.

Особливо багато пам'ятників і меморіальних дощок Кобзареві було встановлено в Галичині під час відзначення 50-річчя від дня смерті Т. Шевченка. Один із перших, а той “перший на Західній Україні пам'ятник Кобзареві звели у вересні 1911 року в селі Лисиничах з ініціативи голови «Просвіти» Данила Вендиша” [8]. За кошти селян на місці майбутнього пам'ятника звели кам'яне погруддя. Спершу пам'ятник мав вигляд увінчаної хрестом піраміди з вмонтованим фарфоровим портретом Кобзаря та нагадував первісну могилу Т. Шевченка на Чернечій горі. Мирослава Іваник про пам'ятник у Лисиничах зазначила: “Однак це був пам'ятний хрест на честь Шевченка, але аж ніяк не скульптурне втілення постаті поета” [9]. До 100-річчя від дня смерті поета пам'ятник дещо змінили: замість хреста встановили бронзове погруддя Кобзаря.

Отож, А. Байцар та В. Грабовецький, зазначали, що за доцільніше вважати першим пам'ятником поетові саме той, який відкрили 28 вересня 1913 року в містечку Винники (Львівської області): “У 1913 р. у Винниках був встановлений перший на західноукраїнських землях *скульптурний* (виокремлення моє – *І. П.*) пам'ятник великому Кобзареві” [3]. Підсумовуючи все вищеподане, доцільно погодитися з дослідниками А. Байцаром та В. Грабовецьким, підтвердивши, що пам'ятник Кобзареві у Винниках є першим, з дотепер відомих, скульптурних, публічних пам'ятників Т. Шевченку на західноукраїнських землях. Аргументів, які б спростовували цей факт на даний час не виявлено. Кожне українське село чи місто хотіло б пишатися славою першовідкривачів, але, зважаючи на ґрунтовно проведені дослідження, “пальму першості” отримує саме скульптурний пам'ятник Т. Шевченка у Винниках.

Закономірно постає запитання: чому саме у Винниках?

Винники – мальовниче містечко, яке розташоване за 10 кілометрів від Львова. Статус міста є доволі цікавим, оскільки Винники зараз вважають адміністративно частиною Личаківського району Львова, але фактично вони є окремим населеним пунктом зі своїм міським головою, радою та самоврядуванням. Ця близькість до Львова – величезного історико-культурного, політично-економічного центру, перебування в його територіальних межах, власне і породжує унікальність містечка Винники, яке наче окрема цілісність і водночас частина чогось більшого. Ще один чинник особливості – культурний і природний ландшафт Винник та їх

поєднання. “Горбиста місцевість та ліси, що її покривають надають неповторного колориту околицям міста, що свого часу дало привід назвати їх «Малою Швейцарією» і зараз Винники цілком можуть вважатися рекреаційною зоною Львова” [13, с. 2–3]. Як зазначала Ю. Сорока, “саме процеси та зсуви в містах стають поштовхом до соціокультурних змін у суспільстві, розпочинають зрушення та залишають у своєму культурному просторі ознаки перетворень, артефакти епох та подій. <...> Міста залишають на собі відбитки та сліди «символічних битв», які міська влада ніколи не може повністю викоринити чи реконструювати, та набувають форми повідомлень, що потребують розкодування” [16, с. 166]. Пам’ятники та топоніми є не лише репрезентантами відомих, загальноприйнятих ідеологічних і соціокультурних значень, але своїми змінами вони здатні означувати етапи перетворень.

О. Реснт та Н. Мех вважали, що 100-річчя від дня народження Т. Шевченка – перший ювілей, що привернув до себе увагу не тільки широких верств громадськості, а й державних чинників, сприяв консолідації шанувальників його творчості та збував противників з російських націоналістичних і право-монархічних кіл, у середовищі яких Кобзаря сприймали перш за все не як поета, а як “політика” – “творця українства”, “сепаратиста” і “ворога Росії” [15, с. 7].

Прикметою часу була масштабність, транскордонність святкувань. У Києві Шевченків ювілей минув під акомпанемент масових демонстрацій представників демократичної й революційно налаштованої громадськості, як української, так і неукраїнської, а також спроб вчинення політичними опонентами провокацій під консульством Австро-Угорщини зі звинуваченням шанувальників Поета у державній зраді. Заборона майже в останній момент владою Російської імперії (“рекомендуючим” об’їзником міністра внутрішніх справ) офіційного відзначення Шевченкового ювілею (серед інших і Київська міська дума планувала вшанувати поета) на декілька місяців поставила Шевченкове та “українське питання” у центр громадсько-політичного життя імперії [15, с. 7–8].

На початку ХХ століття, коли наближалось сторіччя від дня народження поета, на західноукраїнських землях стояло гостро питання про святкування. Прогресивна галицька інтелігенція доклала чимало зусиль до того, щоб встановити пам’ятник Т. Шевченкові у Львові. Проте на перешкоді ставали польські чиновники, які керували всіма сферами життя у Галичині.

Як зазначив А. Байцар, “ще у 1877 р. львівський скульптор Тадеуш Баронч зробив бюст Т. Шевченка з теракоти і експонував його на виставці в Кракові. В кінці ХІХ ст. інший скульптор, Купріян Гобебський на замовлення одного одеського громадянина, зробив нове погруддя Т. Шевченка, яке жителі Львова намагались встановити в рідному місті. Проте пропольські урядовці в Австро-Угорщині всілякими методами перешкоджали увічненню пам’яті «хлопського здрайці, схизмата і гайдамаки», заборонивши встановлення погруддя Шевченка у Львові” [3].

Отож, зі зрозумілих причин відкриття пам’ятника у Львові було не можливи Тоді виникла ідея поставити пам’ятник Т. Шевченкові біля Львова – у Винниках.

Інформацію про історичні передумови відкриття пам’ятника Т. Шевченка у Винниках знаходимо у статті А. Байцара “Натхненники і творці першого в Західній Україні пам’ятника Т. Шевченкові у Винниках” [1]. Далі подаємо хронологію подій, які активізували громадське життя українців у Винниках і врешті таки зумовили відкриття вже згаданого пам’ятника Т. Шевченка. Наприкінці 1907 року австрійський уряд був змушений піти на поступки українцям. Він уперше

визнав існування українського питання в імперії. Цей період в історії Винник ознаменувався активізацією українського життя. 17 серпня 1910 року було прийнято Ухвалу громадської ради Винників про переведення навчання в публічній школі для українців з польської на українську мову. 26 листопада 1910 року – поляки містечка Винників провели віче, на якому висловили протест проти запровадження в народній школі української мови замість польської. 3 грудня 1911 року відбулося посвячення меморіальної дошки Маркіянові Шашкевичу в церкві Воскресіння Господнього. Після цього в місті відбувся урочистий похід, який пройшов новоназваними Винниківською міською радою вулицями М. Шашкевича (сучасна вул. Л. Українки) й Т. Шевченка до будинку “Просвіти”. На будинках українців-винниківчан майорили національні жовто-сині прапори. 22 грудня 1912 року польське товариство “Родина” висловило вимогу про неможливість відкриття паралельних українських класів у Винниківській школі. Але з вересня 1913 року в школі таки запрацювали українські паралельні класи (директор школи – українець Дмитро Вовків). Місцева влада не мала достатньо сили, щоб опиратися національно налаштованій українській громаді. Українці Винник ще до відкриття паралельних українських класів з ініціативи товариства “Просвіта”, яка збирала кошти, вирішили до 100-річчя народження Кобзаря встановити пам’ятник. Як зазначив А. Байцар, завдяки Володимирові Левицькому¹, гроші на пам’ятник Кобзареві надходили навіть із Наддніпрянщини. Саме “Просвіта” збирала кошти. Читальня тоді налічувала 142 члени. Вони проводили концерти до дня народження Кобзаря, Шевченкові дні, вистави, фестини тощо. Зібрані за фестини кошти йшли на побудову будинку “Просвіти” і на спорудження пам’ятника. Його виготовлення та встановлення обійшлося громаді Винників приблизно в 865 корон [1]. Проект пам’ятника робив відомий галицький архітектор Олександр Лушпинський². Скульптурну композицію виконали з білого каменю-пісковика: погруддя на високому постаменті, два бічні фестони обрамлені в півколі.

¹ Левицький Володимир Лукич (псевдонім Василь Лукич; 2 вересня 1856 року село Белзці (тепер село Гончарівка Золочівського району) – 6 жовтня 1938 року, місто Винники) – нотаріус у Винниках, письменник і громадський діяч, дійсний член НТШ (з 1926 року), голова товариства «Просвіта» у Винниках (1907–1914 років). Частину свого життя В. Левицький провів у Винниках. У 1897 році В. Левицького призначили нотаріусом у Винниках. Тут він жив до 1938 року у віллі (кінець XIX – початок XX століття), яка збереглася дотепер (вул. Галицька, 71). До його обов’язків належали спадкові справи, шлюбні угоди, різні правові акти тощо. Діловодство В. Левицький вів винятково українською мовою. Цей факт мав великий вплив на селян, які вперше на практиці бачили рівноправність української мови в уряді. Українці Винників звернулися до В. Левицького з проханням очолити товариство «Просвіта». У 1907 році його вибрали головою місцевої «Просвіти». Вибух війни 1914 року припинив діяльність В. Левицького у Винниках з великими втратами для української справи [1].

² Лушпинський Олександр Онуфрійович (23 липня 1878 року, село Буцнів Тернопільської області – 20 листопада 1943 року, Львів) – український архітектор, художник, скульптор. За проектами О. Лушпинського зведено кільканадцять храмів і ще більше цивільних споруд на теренах Львівщини, Івано-Франківщини і Тернополя. О. Лушпинський залишив помітний слід не лише у вітчизняній архітектурі, він плідно творив і виробив власну художню манеру в галузі скульптури, малярства, декоративно-прикладного мистецтва, побутової кераміки, меблярства, а також реставрації. Помітний слід О. Лушпинський залишив у царині скульптури. У 1911 році у селі Бурдяківцях на Борщівщині він спроектував перший пам’ятник Кобзареві у Тернопільському краї. Створив монументальну споруду на честь М. Шашкевича у 1911 році у селі Підлісся на Золочівщині, проєкт надмогильного пам’ятника своєму учителю Іванові Левинському на Личаківському цвинтарі у Львові [1].

Отже, на кошти, зібрані серед робітників, селян та інтелігенції, в 1910–1912 роках у майстерні Яворського у Львові зробили пам'ятник великому Кобзареві та влітку 1913 року встановили в центрі Винників, а 28 вересня урочисто відкрили і святили.

Детальний опис відкриття пам'ятника подано в газеті “Діло” за 29 вересня 1913 року під назвою “Відслонене пам'ятника Т. Шевченка у Винниках” [5], що відображає весь історичний процес “відслонене” першого пам'ятника Т. Шевченку на західноукраїнських землях. З текстом статті можна ознайомитись у додатку.

До сьогоднішніх днів цей пам'ятник не зберігся, його зруйнували вже через 5 років після встановлення – у 1919 році. В історично-меморіальному збірнику “Винники, Звенигород, Унів та довкільні села” Михайла Влоха подано інформацію про те, що українці Винник вирішили відновити пам'ятник Кобзареві: “Створено комітет для збірки фондів, і в 1924 році пам'ятник був відновлений українським мистцем-різьбарем А. Коверком [...] Святкове відкриття відновленого пам'ятника Т. Шевченка відбулось 29 березня 1925 року” [6, с. 197]. Цікаво, що і перше і теперішнє погруддя практично ідентичні, але Т. Шевченко, спроектований О. Лушпинським був у шапці, а нинішній – без.

Сьогодні пам'ятники Т. Шевченкові стоять абсолютно в усіх обласних центрах України і в дуже багатьох інших містах та селах. Загалом Тарас Григорович у камені чи металі постав більш як 12 сотень разів. Пам'ятники Т. Шевченкові встановлені далеко поза межами нашого краю (Китай, Куба, Аргентина, Португалія, Італія та ін.). Вважається навіть, що якщо не враховувати тоталітарних вождів та невідомих воєнків, то у Т. Шевченка найбільша кількість пам'ятників у світі, як для однієї особи.

Важливо те, що хоч минуло 200-ліття від дня народження Тараса Шевченка, а його постать і далі виконує важливу роль у формуванні української нації: консолідує, об'єднує, піднімає патріотичний дух українців, як на теренах Батьківщини, так і далеко поза її межами.

Додаток

“Осібним поїздом, що вийшов зі Львова о год. 9.20, приїхало до Винник коло 500 львівських гостей. На двірці привитали їх місцеві українці та в супроводі музик з Лисинич і Лавів відвели на площу, на котрій здвигнено Шевченків пам'ятник. Перед пам'ятником, заслоненим сино жовтою наміткою, уставили ся представники львівських та винницьких товариств з вінцями і прапорами.

Як представники українських парламентарного і соймового клубу були д-р Євген Олесницький, радн. Іван Кивелюк і проф. Роман Залозецький.

Точно о год. 10. 30 роздав ся гук моздїрових вистрілів звіщаючий початок незвичайного торжества. Селянська орхестра з Лисинич відограла серенаду Шуберта „Над морем”. Поправним виконанем сего кусника збудила подив у всіх присутних. Відтак місцевий мішаний хор під умілою диригентурою учителя п. Вислобоцького відспівав Шевченків “Заповіт”. Саме торжество заінавгурував голова пам'ятникового комітету п. реєнт Володимир Левицький. В часі промови зняв з пам'ятника відслону та віддав його в опіку та на власність загалу винницьких Українців, складаючи подяку усім, котрі в який небудь спосіб причинили ся до його здвигнення.

На конець промови привитав представників товариств та усіх прибулих гостей.

Другий в ряду промовив представник українського парламентарного клубу та Народного комітету д-р Євген Олесницький. В краснорічивій промові вказав на те,

що пам'ятник нашого генія приходить ся нам здвигнути у Винниках а не Києві або у Львові, де всі заходи зустрічають ся з варварським відпором репрезентацій тих міст. Від товариства „Просьвіта” промовив о. сов. Лежогубський, вказуючи у своїй промові на ті ідеали, які проповідав Тарас у своїх безсмертних творах та взивав, щоби пам'ятник Шевченка став для Вінничан символом нашої народної ідеології.

З черги промовив відомий проф. Богдан Лепкий. По промовах новооснована місцева орхестра відограла гимн „Ще не вмерла”. В часі, коли лисиницька музика грала вязанку народних пісень, уставив ся похід, який перейшов головними улицями Винник.

На чолі походу їхала кінна бандерія місцевих міщан в козацьких одностроях в числі около 40 людей. За ними йшли чети місцевих Соколів та Сокілок в одностроях з прапором, а дальше відділи клепарівського Сокола з вінцем, Сокола-Батька з прапором, Сокола III з прапором і вінцем, Січи повітової в одностроях, Січи ім. Петра Дорошенка, Сокола з Борщович, Сухоріча, Гаїв та Підберезець, відтак делегачії читалень „Просьвіти” з Лисинич, Гаїв, Підберезець, Миклашова, читальні в Середмістю, Голоска, Сихова, Звенигорода з вінцями. За Соколами уставили ся чвірками учениці У. Т. П., гімназия С. С. Василянок, ученики українських гімназий, львівські гості, винницькі Українці та народ сусідних місцевостей.

Улиці, котрими переходив похід, були так прикрашені безлічю хоругов, що Винники під ту хвилю робили вражінє виключно української місцевости.

Похід на конець передефілював перед пам'ятником Шевченка а делегачії зложили вінці. Від читалень промовляло двох бесідників п. Д. Вендиш з Лисинич і п. П. Вовк з Гаїв.

Ось так закінчила ся перша часть сьвята.

Пополудни о год. 2. відбув ся фестин на площі місцевої „Просьвіти” і серед веселих забав та танців надійшов скоро час відїзду до Львова.

Сам пам'ятник з тесаного каменя, робить дуже миле вражінє. Виконаний він після планів арх. Лушпінського в робітни п. Яворського у Львові. По трох камінних степенях виходить ся на камінне підмурованє окруженє зелїзною огорожею. На обох кінцях стоять камінні стовпи. Сам пам'ятник складаєть ся з 5 верств тесаного чотиригранного каменя, на котрім спочиває погрудє Тараса. Красу пам'ятника підносить те, що лежить при головній улиці Винник, що носить також назву Шевченка.

Здвигненєм сего пам'ятника дали винницькі Українці доказ, що праця у них іде скорим ходом вперед. Від себе можемо лиш побажати, щоби і на дальше стали приміром для усіх громад свого округа та звернули тепер свою працю на здобутє політичної переваги у самих Винниках, чого початком повинна бути українська школа і українська рада громадська” [5].

Список використаної літератури

1. *Байцар А.* Натхненники і творці першого в Західній Україні пам'ятника Т. Шевченкові у Винниках [Електронний ресурс] / Андрій Байцар. – Режим доступу: <http://vinnikiplus.in.ua/news/2013-09-27-5249>. – Назва з екрану (дата звернення: 11.09.2015).

2. *Байцар А.* Пам'ятнику Т. Шевченку у Винниках 100 років / Андрій Байцар // Винниківський вісник. – 2013. – № 429–430. – квітень–травень. – С. 5–8.

3. *Байцар А.* Влітку пам'ятнику Т. Шевченку у Винниках виповнюється 100 років [Електронний ресурс] / Андрій Байцар. – Режим доступу: <http://vinnikiplus.in.ua/publ/21-1-0-687>. – Назва з екрану (дата звернення: 11.09.2015).
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови : (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – Київ : [б. в.] ; Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.
5. Відслонене пам'ятника Т.Шевченка у Винниках [Електронний ресурс] // Діло. – 1913. – 29 вересня. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/13488>. – Назва з екрану (дата звернення: 11.09.2015).
6. *Влох М.* Перший пам'ятник Шевченка в Україні / Михайло Влох // Винники, Звенигород, Унів та довкільні села : історично-мемуарний збірник. – Чікаго : [б. в.], 1970. – 525 с.
7. *Грабовецький В.* Історія встановлення першого скульптурного пам'ятника Тарасові Шевченкові у Винниках в Україні і світі 1913 р. та вшанування Кобзаря / Володимир Грабовецький ; [літ. ред. М. Вуянко] ; Івано-Франк. держ. історико-меморіальний музей О. Довбуша. – Івано-Франківськ : [б. в.], 2012. – 308, [3] с. : іл.
8. *Доротин М.* Найпершому пам'ятнику Тарасові Шевченку на Галичині – сто років [Електронний ресурс] / Марія Доротин. – Режим доступу: <http://archive.wz.lviv.ua/articles/97918>. – Назва з екрану (дата звернення: 11.09.2015).
9. *Іваник М.* Перший Шевченко з'явився на Галичині [Електронний ресурс] / Мирослава Іваник – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/13465>. – Назва з екрану (дата звернення: 11.09.2015).
10. Культурологія : енциклопедичний словник / [М. П. Альчук, Ф. С. Бацевич, І. М. Бойко] ; за ред. В. П. Мельника. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 508 с.
11. *Лихачев Д.* Память истории священна / Д. Лихачев // Прошлое – будущему : очерки и статьи. – Ленинград : Наука, 1985. – С. 83–84.
12. *Мещеркина Е.* Историческая память и политики меморизации / Е. Ю. Мещеркина // Россия реформирующаяся : ежегодник – 2005 / отв. ред. Л. М. Дробижева. – Москва : Институт социологии РАН, 2006. – С. 198–213.
13. *Назаркевич О.* Львівська Швейцарія / О. Назаркевич // Галицька Брама. – 2008. – травень–червень (№ 5–6). – С. 2–3.
14. Пам'ятники Шевченку в Україні та світі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.museumshevchenko.org.ua/page.php?id=64>. – Назва з екрану (дата звернення: 11.09.2015).
15. *Реснт О.* Сім Шевченкових ювілеїв / Олександр Реснт, Наталія Мех // Красзнавство: науковий журнал. – 2014. – 1 (86). – С. 5–9.
16. *Сорока Ю.* Соціокультурні зміни та місто / Ю. Сорока // Соціологія міста : навчальний посібник. – Донецьк : Ноулідж, 2010. – С. 166–180.

Стаття надійшла до редколегії 11.05.2014

Прийнята до друку 22.05.2014

THE FIRST TARAS SHEVCHENKO MONUMENT OPENING AT THE TERRITORY OF THE WEST UKRAINE

Iryna PATRON

*Theatre Studies and actor craftsmanship department,
Lviv National Ivan Franko University,
str. Valova, 18, Lviv, Ukraine, 79008,
tel.: 0322 39 42 99, e-mail: patronira@gmail.com*

The article is dedicated to the first Taras Shevchenko monuments opening at the Ukraine areas and abroad. Special attention is paid to the monuments at West Ukraine, particularly in the town of Vynnyky. We've explored the preconditions, the course and the importance of opening of the first monuments to the Great Kobzar for Ukrainian national history and culture..

Key words: monument, Taras Shevchenko, Vynnyky.

ОТКРЫТИЕ ПЕРВОГО ПАМЯТНИКА ТАРАСА ШЕВЧЕНКО НА ЗАПАДНОУКРАИНСКИХ ЗЕМЛЯХ

Ирина ПАТРОН

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
кафедра театроведения и актерского мастерства
ул. Валовая, 18, Львов, Украина, 79008,
тел.: 0322 39 42 99, e-mail: patronira@gmail.com*

Идет речь об открытии первых памятников Тарасу Шевченко на территории Украины и за рубежом. Особое внимание уделено памятникам на западноукраинских землях, в частности в городе Винники. Рассмотрены предпосылки, ход и важность открытия первых памятников великому Кобзарю для украинской национальной истории и культуры.

Ключевые слова: памятник, Тарас Шевченко, Винники.